

ਨਵਾ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲਧਰ

ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੰਕੀ ਲਈ ਵਪਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰਨ ਦਾਤਾ : ਰਾਜਰਤਨ ਐਬਡਕਰ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਤਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ।
ਗੁਰਿਆਚਾਰ (ਇੰਡੀਅਨ ਏਕੋਪ੍ਰੈਸ਼ਨ) ਦੁਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਹੈ।

गुणान्वितरु (दा चा रु) न ठांडीपूर्णल ठूसत गांजाटूरु दल
आपाणा सालाना समाज माडल उठाउन गुणान्वितरु विवेच मनाइला
गिराया। डाकटर सरदूल सिंध चेरामैन, डाकटर ऐस पी सिंध पूणान,
किपैन राज ब्रामर गीरा व्हाइस चेरामैन अडे डाकटर उरलेंक
सलाहवार संच ऐसुकेसनल ठूसत दे पूणानी मंडळ ठेठ हेठे इया
समाजाव व्हिच बाषा साहिष डाकटर भी आर ऐसेडकर दे पड्योपेते राज
रउन ऐसेडकर मैस्ट्री तें बउत्र मुख महिमान पुर्चे अडे सौमित्री जोगेस
पिसीपैल सरकारी लालज गुणान्वितरु ने बउत्र व्हिसेस महिमान शिरकत
कीती। इलाके दे बूऱ्याजीवी, लेखां, अपिअपां, विदिआरबीआं अडे
टूस्ट मैस्ट्री नु संवेधन करदिआं कैपैटन राज ब्रामर गीरा ने महिमाना
दा सवागड कीवा अडे डाकटर सुरिदर ब्रामर साबका डिपटी
डायरिकटर ने संच ऐसुकेसन टूस्ट दे मंडेव, उदेस अडे पूपीआं बारे
गजानन कु जाहू करवाइला। सौमित्री जोगेस ने किंवा कि मिर चंगी
सिंधिआ अडे किरदार नाल सॉफिअर समाज दी सिरजणा कीती जा
सकवी हे परं संगी सिंधिआ अडे मार्हेल आरशिक उंगी, कमजोर मुळले
दांचे अडे दिसाहीन नीतीआं दे समे संबव नंगी। विदिआरबीआं लाई
उमारु मार्हेल सिरजण लाई जिंचे सरकर दी जिमेवारी हे उंचे परिवर्च
अडे समाज दा योगदान वी लङ्गीदा हे। औढवेकेट रणनीत ब्रामर ने
राजरउन ऐसेडकर दी सधसीअत अडे उठाऊ व्हाले जारी अंदेलन तें
गजारीन कु जाहू करवाइला। राज रउन ऐसेडकर ने किंवा कि बाषा
साहिष दे संघरस अडे संविधान गाही पृष्ठत कीते अपिकारां अडे
सुरॅंधिआवां सद्दा हास्तीआगड समाज ने देस समाज व्हिच आपाण

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤੇ ਲੋਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਿੱਧ ਵਰਤੋਂ ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ। ਭਾਕਟਰ ਐਸੇ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੜ ਰੋਂ ਹੋਣਹਾਰ ਮਿਹਨਤ ਕੀ ਵਿਖਾਈਆਂ ਤੂੰ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਪਾਸੋਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਚੈਕ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਏ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਫਿਕ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਅੰਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੱਸ਼ਕਾਰੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅੰਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਠੋਕੇਦਾਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮਾਸਟਰ ਯੋਧਾ ਮੱਲ ਪਾਲ ਨੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਬੁਰੀ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰੱਗ ਦੇ ਸੰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕੀਤੀ ਗਿਆ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅੰਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਬਲਦੇਵ ਵਿੱਚ, ਭਾਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭਾਕਟਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ, ਭਾਕਟਰ ਜਸਬੀਰ, ਭਾਕਟਰ ਤਰਸੇਮ ਭਾਰੀ, ਭਾਕਟਰ ਸੁਦੇਸ਼ ਰਾਜਨ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਭਾਕਟਰ ਹਿਤੇਸ ਭਾਟੀਆ, ਭਾਕਟਰ ਅਮਨਦੀਪ, ਭਾਕਟਰ ਜਗਤਤਾਰ, ਲੈਕ ਰੋਸਮ ਸਿੰਘ, ਲੈਕ ਪ੍ਰਭਜੋਤ, ਬਸੰਤ ਬੌਧ, ਲੈਕ ਮੁਲਖਰਜ ਬਾਬੇਡ, ਭਾਕਟਰ ਹਰਿਦਰ, ਭਾਕਟਰ ਰੱਜਤ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀ ਮਦਨ ਵੀਗ, ਭਾਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ, ਪ੍ਰਸੀਪਲ ਨਵਤੇਜ ਲੈਕ ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ, ਲੈਕ ਜੰਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਲੈਕ। ਲਖਵਿੰਦਰ, ਤਰਲੋਕ ਚੰਦ, ਸਤਿਨਾਨ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਹਰਦਿਆਲ ਮਾਸਟਰ ਸਕਤੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੱਤੋਪਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤਪਾਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਪੁਰਹੀਤਾਂ, ਜਗਦੀਸ਼ ਲਾਲ ਬੱਧਣ, ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਜੱਸੀ, ਧਰਮਪਾਲ ਕਠਾਰ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਰ ਡੀ ਬੱਧਣ, ਜਸਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਿਪੁਦਮਨ ਭਾਟੀਆ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਕਰੀ, ਅਵਿਨਾਸ਼, ਪ੍ਰਿਆ ਅਤੇ ਮੌਨਿਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੀਪਲ ਮੇਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸੀਪਲ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਅਵਡਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਕਟਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚਲੇ ਛੇਕ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ

A portrait of a man with dark hair and glasses, wearing a dark button-down shirt. He is looking towards the right of the frame. The background is out of focus, showing some foliage and possibly a building.

ਘੁੰਮਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ
ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ, (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਟੀ) — ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਤੋਂ ਸਥੇ ਦੋ ਸਮੂਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ

ਪੁਰਾਣਾ ਪਨਜ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਾ ਫਰਟ ਪਸਥ ਦ
ਦੋ ਆਸਾ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਕਨੰਵੀਨਰ ਇੰਦਰ ਸੁਖਦੀਪ
ਸਿੰਘ ਵਚਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਨੰਵੀਨਰ ਗੁਰਜਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਮੰਝੁਰ, ਡੈਮੈਕੋਨਿਟਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ
ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਡੀ.ਐਮ.ਐਂ.ਫ) ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਨਰਲ
ਸਕੱਤਰ ਮਨਜ਼ੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ, ਜਸਾਵਿੰਦਰ
ਛਿੰਗਰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲਪੁਰ,
ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਕਾਸਲ,
ਗਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਅਤੇ ਪਰਮਜ਼ੀਤ ਠੱਕਰ ਅਗਿਦ
ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਫ਼ਾਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ
ਹਲਕਾ ਦਸੂਹਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ: ਕਰਮਵੀਰ
ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਲਿਆ
ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਗਹੀ ਵਫ਼ਾਦ ਨੇ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਪੁਗਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿੱਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍਷ 1

100 ਤੇ ਵੱਧ ਕਾਰਗਰਸ਼ ਦੇ ਸਾਨਾਅਰ ਨੇ ਫੜਿਆ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੱਲਾ

ਬਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਂਗ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧੁ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੋਣ ਹੋਈ ਵਿਸਾਲ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਵਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਦੀਆਂ ਜਨ ਹਿਤੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬਲੋਂਗੀ ਵਿਖੇ 100 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਰਕਰ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਧੁ ਨੇ ਕਿਹਾ ਝੂਠੇ ਬਦਲਾਵ ਦੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਦਰਦ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬੂ ਹੋਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਧੁ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਲਗਾਅ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਮੁਲ੍ਕੇਅਮ ਗੈਂਗਵਾਰ, ਕਤਲੇਅਮ, ਆਰ. ਪੀ. ਜੀ ਅਟੈਕ, ਬੁਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ, ਬਦਹਾਲ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਮੰਦੀ ਦੇ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਘਸਟਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੁ ਨੇ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਕਿਹਾ “ਦੱਸੋ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਜੋ ਮੱਹਲੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨੌਜਵੀਂ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਆ ਕੇ ਗਲ ਪੁੱਛਿਆ ਹੋਵੇ” ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮੁੜਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਧੁ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸ਼ਾਹਿਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭੇਡਾਵਾਂ ਦੀ ਦੋਗਲੀ ਗਜਨੀਤੀ ਅੱਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮਹਿਸੂਸ ਇਕ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਵੱਧੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਧੁ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਮਹਿਲਾਵਾਂ” ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵਿਆ?

ਬੱਚਿਆ ਨੇ ਚੱਖਿਆ ਮੋਟੇ
ਅਨਾਜ ਦਾ ਸਵਾਦ

ਮਨਰੇਗਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨ

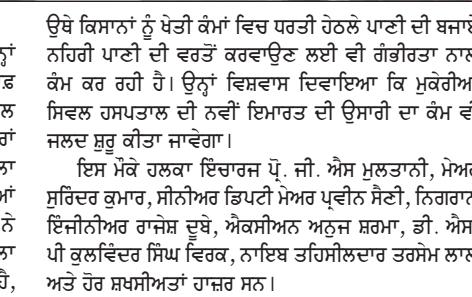
ਟਾਂਡਾ ਉਜੜ੍ਹੁੜ , (ਜਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸੰਘ, ਉਕਾਰ ਸਿੰਘ)- ਮਨਰੇਗਾ ਮਜਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਬੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ ਦੁਫਤਰ ਟਾਂਡਾ ਵਿੱਚ ਧੋਨਾ ਦੇ ਕੇ ਮਨਰੇਗਾ ਬਣਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਤੁਸ਼ਗਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਟਾਂਡਾ ਸਕੱਤਰ ਕਮਲਸ਼੍ਵਰ ਅਤੇ ਪਾਣਾ ਸੰਤਿਆ ਏਵੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਏ ਇਸ ਧਰਨ ਦੇ ਰੱਗਨ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਾਈਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਹੁਚਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਿਖੀ ਗਈ 120 ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲੀ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰੀਕ ਸਿੱਖ ਨਿਵਾਰਾ ਬਾਬਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰਾਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ', ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁੰਡ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ ਨੇ ਅਦਾ ਕੰਡ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਅਦ ਵਾਨ ਵਾਨ ਵਿਦੱਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਓਚਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੁੱਲਦੇ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਆਸਥੇ। ਉਝੜ ਨਿਵਾਰਾ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਝੜ ਸੁਰਸ ਅਪਣੀ ਲੋਅ, ਹਵਾ, ਆਕਸਾਂ ਪਾਂਧੀ ਭਾਸ਼ਾਤ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਰ ਇਕ ਵਿੱਚ ਦਰਤ ਇਨੀ ਮੁਖਸਰੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣੇ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਬਾ ਕੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਥੇਟੇ ਸੁਧਾਰਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਤਜੁਰਬਾ, ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ 120 ਸਿੱਫ਼ਾਂ ਦੇ ਲੇਖ 'ਤੇ ਹਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਧਾਰਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

• ਜਿੰਹਾ ਨੇ ਮੁਕੋਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕੀਤੇ ਲੋਕ ਅਗਪਿਤ

ਮੂੰਹ ਚਿੜਾਉਂਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 75 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਹਾਂਉਤਸਵ ਸਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਬਣੇ ਵਿਸ਼ਵ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਖਰਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਸੁਫ਼ਲੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਖਬਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਖਬਰ ਇਹ ਉਸ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਡਬਲ
ਇੰਜਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ੀਗਾਂਵ ਦੇ
ਇੱਕ ਬੰਦ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦਬੂ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ
ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਆ ਕੇ
ਜਦੋਂ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਅੰਦਰਲਾ ਮੰਜ਼ਰ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉਣ
ਵਾਲਾ ਸੀ। ਘਰ ਅੰਦਰ ਚਾਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ
ਘਰ ਵਿੱਚ ਭੁਪਾਲ ਰਾਮ ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ
ਪਤਨੀ, ਬੇਟੀ ਤੇ ਦੋ ਬੇਟਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭੁਪਾਲ
ਰਾਮ ਕਿਸੇ ਛੌਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨੌਕਰ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ
ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ
ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਜੋ ਮੌਜ਼ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਖਰ
ਤੰਗ ਆਇਆ ਘਰੋਂ ਕਿਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਭੁਪਾਲ
ਰਾਮ ਦੀ ਪਤਨੀ (40) ਬੇਟੀ ਅੰਜਲੀ (14), ਬੇਟੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
(8) ਤੇ ਬੇਟੇ ਭਾਸਕਰ (5) ਦੀਆਂ ਸਨ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ
ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ
ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਾਗੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ
ਆਇਆ ਕਿ ਰਸੋਈ ਵਿਚਲਾ ਹਰ ਬਰਤਨ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਨਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਟਾ ਸੀ, ਨਾ ਚਾਵਲ, ਨਾ ਤੇਲ ਤੇ ਨਾ ਹੀ
ਨਮਕ। ਗੈਸ ਦਾ ਚੁੱਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਲੰਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਿਲੰਡਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਚੁੱਕ ਕੇ
ਲੈ ਗਏ ਹੋਣ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਘਰ ਦੀ ਛਾਣਬੀਨ
ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਟਾਈ ਦੇ ਹੇਠੋਂ 12 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ
ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਨੋਟ ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ
ਪੜ੍ਹਦੀ 14 ਸਾਲਾ ਅੰਜਲੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ
ਦੀ ਬਦਹਾਲੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਿੱਸਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਆਰਬਿਕ ਤੰਗੀ ਤੇ ਲਹਿਣੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ
ਜਾਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਖਰ
ਵਿੱਚ ਅੰਜਲੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂ ਸਲਫਾਸ ਲੈ ਕੇ
ਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਆਰਬਿਕ ਤੰਗੀ ਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ
ਦੁਖੀ ਹਨ। ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ
ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁੱਤੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਗਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਲਾਈਨ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਖੀ ਨੇ ਡੀ ਐਮ ਤੇ ਐਸ ਪੀ ਕੋਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਪਰਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਨੁਸ਼ਚਿਤ ਸਾਡੀ ਰੀਧਾਂ ਤ੍ਰਾਏ ਜੀ ਸਾਡੀ ਰੀਧਾਂ ਆਉਣੇ।

ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਵੀ
ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ
5-5 ਕਿਲੋ ਅਨਾਜ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਨਰੇਂਦਰ ਮੌਦੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ 5-5 ਕਿਲੋ ਅਨਾਜ ਦੇ ਇਹ
ਝੋਲੇ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੀ
ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਭ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੇਲਾ
ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤਾਂ ਲਈ
ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਦਾਣਾ ਵੀ ਨਾਲ
ਮਿਲਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ
ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੌਦੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਤਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਉਪਰੋਂ ਆਉਂਦੇ
ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 15 ਪੈਸੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ
ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਮੌਦੀ ਦੇ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਕਲੇਹ

ਜੇਕਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸਪ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ਰ ਬਣ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰੇ ਰਾਜਾਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਨੱਥ ਪਾਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਗ ਲੋਕ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੀ ਕਰੋਝਾਂ ਅਗਬਾਂ ਰੁਪਾਇਆਂ ਦੇ ਘੋਟਾਲੇ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਘੋਟਾਲੇ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਡਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਹਾਰੀ ਹੋਵੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡਾ ਵਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਧਾਇਕ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਅਫਸਰ ਲਗਵਾ ਲਵੇ। ਇਹ ਅਫਸਰ ਆਪ ਵੀ ਖੱਬੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋਇਆਂ ਬੜੀ ਹੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਧਾਇਕ ਸਾਡ੍ਹਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਰੀ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਗਾਰਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਾਂਢਿਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਵਗਾਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਰ-ਰਸੂਲ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਫੌਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਆਦਾਤਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਪੂਰਵੀ ਹੈ।

ਆਪਕਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਣ ਆਪਣਾ ਹਰ ਸਮਝਦ
ਹੋਏ ਫਰਿਆਦੀ ਨੂੰ ਏਨਾ ਬੱਜਲ-ਬਹਾਬ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ
ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਰਿਆਦੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ
ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਾਬ ਸੇਵਾ
ਦੱਸੋ। ਬੱਥ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਗੜ੍ਹੇ
ਮਾਰ-ਪਾਰ ਕੇ ਸਿਧਾ ਰਿਸ਼ਵਤ-ਬੰਸੇ ਦੁਹਰਾਂ

ਸ਼ੁਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਐੱਡਿਟ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੌਟੀਆਂ ਗਲੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਦਰਤਰ ਆਦਿ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਡਾਕਵਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਮ ਦਰਤਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੁੱਹ ਜੁਬਾਨੀ ਲਾ ਕੇ ਫਾਈਲ ਵਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨਿਟ (ਯੋਗਤਾ) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਪੈਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸੱਗੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਹੀ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਵਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਵਸਰ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਆਏ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਹਿਸ਼ਵਤਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਾਂ ਹੈ ਕਿ
ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਕੰਮ ਦਾ
ਵੱਧ ਹੋਣਾ। ਸਮੇਂ - ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਰਤੀਆਂ ਕਰਦੇ
ਰਹਿੰਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ
ਲੈਣ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
ਲੋਕ ਕਈ ਦਹਾਂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸ
ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ,
ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਰਿਸ਼ਵਤਖੇਗੀ ਦੀ
ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਤੋਂ
ਉਤਾਰੇ, ਜਿਹੜੀ ਸੁਤ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ
ਵਾਂਗ ਚੰਬੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ
ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ
ਇਸ ਰਿਸ਼ਵਤਖੇਗੀ ਦਾ ਇਹ
ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ
ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ

ਇੱਕ ਗਜ਼ ਦੀ ਨਹੋਂ। ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਸੇ ਗਜ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਠੀ-ਇੱਕੀ ਦਾ ਫਰਕ ਹੋਵੇ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਯਕੀਨ ਕਰਕੇ ਕੁਸ਼ਣੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬੁਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਲੋਕ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਲੁਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ, ਕਿਹਾਣੂੰ ਕਹਿਣ। ਲੋੜ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਣ ਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕੇ।

संपरक : 99145-38888

ਬਾਰ ਪਰਾਇਐ ਬੈਸਣਾ ਸਾਈ ਮੁੜੈ ਨਾ ਦੇਹਿ..

‘ਜੇ ਸੁਖ ਛੜ੍ਹ ਦੇ ਚੁਬਾਰ ਉਹ ਬਲਥ ਨਾ ਬੁਝਾਰ’ ਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਵਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬੜ੍ਹਰਗਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਤਜਰਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੇ ਹੋਣਾ, “ਕਿਉਂ ਜਾਣਾ ਪਰਦੇਸ ਨੀ ਮਾਏ, ਭੁਜਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਨੀ ਮਾਏ” ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਥੇ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਵੀ ਹਨਰੋਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ-ਪੱਲਾ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ, ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੇਬੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਵੇਚ ਕੇ ਕੌਣ ਵਿਚੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਡਾਣ ਭਰਦਾ ਹੈ?

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰੈਡ ਐਫ ਐਸ ਰੋਟੀਓ ਤੇ ਬਗਾਡ ਕਾਸਟ ਕੀਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਸਰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਹੁਲ੍ਹਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਈ ਆਰ ਪੀ ਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹੜਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ 5 ਲੱਖ 51 ਹਜ਼ਾਰ 465 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਡੀ ਵੀਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਆਏ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਲ ਦੀ 2017 ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ 16 ਬਿਲੀਅਨ ਫੀਸ ਭਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਹ ਫੀਸ 20 ਬਿਲੀਅਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮਾਲੋ-ਮਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੀਸਦੀ 22 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 35 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਭਾਰਤੀਆਂ

ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ 40 ਫੀਸਦੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਸਾਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਂਗਾਨ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਟੱਡੀ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀਂਹ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਲੀ ਘੱਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਨ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਗਾਨੀਆਂ ਧੱਥੇਂ। ਇੱਕੋ ਕੰਮ ਲਈ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਢਾਲਰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ ਕੀ ਇਹ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਟੈਂਡੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਬੇਰੇਨ ਡਰੇਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ, ਟੂਰਿਸਟ ਜਾਂ ਲੁਕ-ਫਿਲਪ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਠਾਂ ਵੱਧਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਾ ਗੁਰੜਿਆ ਜਾ

ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ

ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਕਈ ਬਹੁਤੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ।
 ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਧਾਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁਲਲ ਮਾਨੋਚਾਹੁ ਸ਼੍ਰੁਤੁ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਕੌੜਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਕੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੰਸ਼ਟਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿ ਇਹ ਕਾਹ ਲਈ ਤਾਂ ਅਤਕਬਨੀ ਨਹੀਂ
 ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ
 ਜਵਾਨੀ ਰੋੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ
 ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੌਣ ਆਖੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇੱਛ
 ਨਹੀਂ ਇੱਝ ਕਰ। ਗੋਰੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ
 ਹਨ, ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸੇ
 ਮੁਲਕ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ
 ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ
 ਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦੰੜਦੇ ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਖੂਨ
 ਉੱਤੇ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ
 ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਕੰਮ।

मोबाइल : 98147-34033

ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ

ਲਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਦਾ ਵਿਤ

ਰहे हन, जे हर जगा कोता जांदा हे। पुरातन शुंग विंच ऐकलवट नुँ दलित हैन कारन आपणा अंगूठा वृच्छ के आपणे गुरु नुँ देणा पिंगा सी। जेकर उह सवरन जाती दा हुंदा तं शाइद किसे दी वी उस नाल अजिंगा स्लूक करन दी हिमत नहीं पैटी सी। अडौस अजिंगी नीदीं मानसिकउता वाले गुरु दे नांम 'ते भारत सरकार ने इनाम सुरु बोता हैरिंगा है। अजेके देर अंदर एमज, आषी आषी टोज दे नाल सारीआं नामी विंदिअक संसाधावं विंच विंतकरा मैसूर रहे। इस तं प्राह जाहिर है कि असीं भारती देना पङ्क-लिख के वी आपणी मैंडी मानसिकउता नुँ नहीं तिआग सरे।

सैमली गुरुद्वारा पूर्यंक कमेटी अभिभुतसर अयीन चल रहे गुरु रामदास मैडीकल कालज विंच औम बी बी औस कोरम दी इंटरनिष्प करदी लङ्कवी नुँ आपणे दे पौदैसरं अते साथी डाकटरां सारां जाती विंतकरे तं तंगा आ के बीती अनु विंदिआरघण नाल उँचे उगाइनात्र कुळ अधियापकां वैले लेमे समे तं दुरविंवहार करन दे नाल उस पती जातीस्त्रक स्पष्टदां दी वरते ने उस दी तुर नुँ इंजेत्त दिंता सी, जिस दे खिलाफ उस ने सैमली मीडीआ जारीऐ इस बेंडुराव दे विंरुप आवाज्ज बुलंद बोती, जे पूरे पंजाब विंच चरचा दा विंगा बोती सी। उस अनुसार सबूल दे पंज लेक इस अलमतुंकी वरतारे 'च स्नामल सन। सैमिखा विंडुरा ने पूरे सबूल सटाफ्फ नुँ बदलण दे निरदेस्त दिंते सन। इस गालत 'च उकत विंदिआरघण ने फिर आवाज्ज बुलंद करन दी वैडी चुरअत दिखाई सी कि देस्ती सारे नहीं हन, फिर बाकीआं नुँ सज्ज किउ? सैचण दी गॉल है अजिंगी गिरी होटी सैच दे मालक लेक अधियापक किवें होटे। इह गॉल तं जंगा जाहिर है अजेके देर अंदर सरकारी सबूलां विंच गरोब मज्जदूरां दे बैचे गी सिंभिंगा प्राप्त कृत रहे हन।

सैमस्टर दे राखवीं सैमली दे सारे विंदिआरघीआं इंके सैक्षण 'च करन दा गुबम सूणाइआ सी, वितकरे दी मुंह बोलदी उमदीर है। नियमां उरिए जिसत टांक तरीके नाल विंदिआरघीआं सैक्षण वैडे जांदे हन, फिर वी उकत भुखी ने दलानक साहिब दी विंचारणा अते महुँखउ छिक्के टैगण विंच कैटी कसर नहीं छैडी, जे बेंक मध्यमनाक है।

दलित संदरब 'च मीडीआ दी बूमिका दृ बूंफीजीबी वरग चिंतउ है कि उस ने दलितां भुंदे 'ते कदे वी संसीदगी नहीं दिखाई। आंदोलन पद्धत दे पूर्ण अधिकारां ने वी इस भुंदे नुँ जिआ तवैंने नहीं दिंती सी। किंने लेमे समे तं फि मामलां चल रिगा सी, पर उँचे दे अते कैंप मीडीआ ने इस मसले 'ते कोटी गॉर नहीं कीती जर्दी कै सैमल मीडीआ ने इस भुंदे नुँ उठाइसी सी। जदों ईंक दलित विंदिआरघी ने मनस्त तो नहीं दिलाई।

ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸੁੱਚਾ ਸੰਸਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਵਸਥ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

27 ਮਈ 2019 ਨੂੰ ਮੁੱਬਈ ਸੈਂਟਰਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੀ ਵਾਈ ਐਲ ਨਾਇਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਗੈਜ਼ੂਏਸ਼ਨ (ਗਾਇਨੀਕਾਲੋਜੀ) ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਫਾ। ਪਾਇਲ ਸਲਮਾਨ ਤੜਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਨੀਅਰ ਤੇ ਕੁਲੀਗ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਪਾਤੀ ਇੱਧਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਗ ਆ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਕਾਰਨ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਪਿਲੇ ਮੈਕੇ ਦੇ ਤਾਅਨੇ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਚਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੱਲਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਛੁਤ-ਛਾਤ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੰਨ 2010 ਵਿੱਚ ਦਿਲੀ ਦੇ ਵਰਗਮਾਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ 'ਚ 35 ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਕਰਕੇ ਜਾਣਵੁੱਝ ਕੇ ਫੇਲ੍ਹੁ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਨ 2008 ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਸਪੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਤੁਗ ਆ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਐਮ ਬੀ ਬੀ ਐਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਿਊਨੀਟੀ ਮੈਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਫੈਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚ ਦੋ ਵਾਰ ਜਥੀ ਫੇਲ੍ਹੁ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹੁ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਪਾਸ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮੰਦਭਾਰੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਜੇ ਐਨ ਯੂ) ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹੀਆ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸੱਸਥਾ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਵਰਤਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਿੱਦੂਤਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਨੌਰੀ ਵਗ ਰੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੰਘੀ 12 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ ਜੇ ਐਨ ਯੂ ਦੇ ਐਮ ਫਿਲ ਦੇ 27 ਸਾਲਾ ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੜੀਅਲ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਹਾਤਮਾ ਪਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਹਿਦ ਆਖਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅੱਲੋਂ ਜਖਮ ਹਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮਲਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੰਨ 2002 ਵਿੱਚ 10 ਦਲਿਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ 9 ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਤਮਹਾਤਮਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਬੀਤੀ 18 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਦਲਿਤ ਪੀ ਐਚ ਡੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਹਿਤ ਵੇਮਲਾ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਾਰਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ 'ਵਰਸ਼ਟੀ ਚਰਚਾ' 'ਚ ਆਈ ਸੀ। ਜਾਤੀ ਭੇਦਭਾਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੈਲਿਸ਼ਿਪ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਪਸ ਦੌੰਡੀ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਸ਼ਤ ਸਿਰਫ ਦਿੱਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਵਾਧੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਦੌੰਡੇ ਥੰਮ੍ਹ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਭੀਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 14 ਜਨਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਦਲਿਤ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵਿਤਕਰਾ

ਸਮਾਜਿਕ ਚਿਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ ਨੂੰ ਕਰੂਪ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਨ 2017 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਟੌੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਤਾਈਨਾਤ ਭੁਝ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਤੀਸ਼ਾਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਭੁਗ ਨੂੰ ਝੰਜੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਸ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਜ਼ਰੀਏ ਇਸ ਭੇਡਭਾਵ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੰਜ ਲੋਕ ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਹੀ ਵਰਤਾਰੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸਕੂਲ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਉਕਤ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਫਿਰ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜੁਰਾਤ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਕਿ ਦੱਸੀ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕਿਉਂ? ਸੱਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਲੋਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਅੱਜਕੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਪੁੰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਜੇ ਐਨੋਨ ਯੂ) ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ ਅਤੇ ਕਨੂੰਏਆ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਪਿੱਛੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਕਤਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਨੀ ਵਗਾ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੀ 12 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ ਜੇ ਐਨ ਯੂ ਦੇ ਐਮ ਫਿਲ ਦੇ 27 ਸਾਲਾ ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੜੀਐਲ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਪਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਖਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅੱਲੇ ਜ਼ਖਮ ਹਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਹੋਹਿਤ ਵੇਮੁਲਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੰਨ 2002 ਵਿੱਚ 10 ਦਲਿਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਝੱਤਲ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੋਂ 9 ਦਲਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਥੀਤੀ 18 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਦਲਿਤ ਪੀ ਐਚ ਡੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਹਿਤ ਵੇਮੁਲਾ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ 'ਵਰਸਿਟੀ ਚਰਚਾ' 'ਚ ਆਈ ਸੀ। ਜਾਤੀ ਭੇਦਭਾਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੋਡ ਤੱਕ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੌਲੋਸ਼ਿਪ ਹੋਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ 'ਚ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਸੂਰ ਸਿਰਫ ਇਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਚੌਥੇ ਥੰਘ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਰਕੇ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਰਬਲ੍ਹ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਾਨਵੈਟ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਹਿਨੀਆਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪੱਧੇ ਕਰਨਾ ਹਗੰਗਿਜ਼ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਕ ਵੱਡੇ ਬਾਬੇ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਕੁ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੈ। ਟਕ੍ਕ ਵੱਡੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਬਾਬੁਲ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤਾਂ
ਦੇਵੇ ਫਿਰ ਖਾਡ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ
ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਹੁਣ 90 ਫੌਜਦਾਰੀ ਦਿਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ। ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਵਾਲੇ ਦਿਲਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ
ਤਾਂ ਅਜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੌਚਣ
ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਮੁੰਹ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਨ

ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਗਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾਗੀ ਵਿੱਚਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਦਾਲਿਤ ਵਿੱਚਿਅਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚਿੱਤਾਜਨਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਚੀਕ-ਚੀਕ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਧ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਤੀਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੌਂਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਾਤਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰੋਬਾਨ ਪਿਲਵੱਡ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਹਿਤ ਵੇਮੁਲਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੋਚਾਈ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਪੰਜ ਵਿੱਚਿਅਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦਾਲਿਤ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਪੀੜ੍ਹਤ ਧਿਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਕੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ। ਭਾਗ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅੱਟੱਲ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦਾਲਿਤਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਠ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿੱਚਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਦਾਲਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵਹੀਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲ੍ਹੇਂਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਮੰਦਿਕਾਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਦਾਲਿਤ ਬੱਚੇ ਲਾਮਥਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦਾਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਲੋਕ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਗੁੱਪ ਬਣਾਉਣ, ਜੋ ਵਹੀਕੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾ ਲ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲ੍ਹੇਂਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵੀ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮਦਦ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਵਧਾਵੇ। ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤੀ ਸਾਰਥਿਕ ਸੋਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ, ਧਰਮ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਧਰਮ ਹਿੱਤ ਦਾਲਿਤ ਵਿੱਚਿਅਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

